

pikador - v španielskej *coride* zápasník s býkmi na koni vyzbrojený kopijou

F. Goya: Tauromachia (1815)

pikardi/pikarti - Slovník náboženských hnutí, sekt: radikálna odnož *husitského* hnutia, ktorá vznikla pod vplyvom francúzskych *beghardov*, v rokoch 1418-19 a istý čas sídlila v Táboře; stúpenci sekty verili v skorý príchod tisícročného Kristovho kráľovstva; verili, že nejestvuje Boh ani diabol, ktorý sú iba stelesnením *dobra* a *zla* v srdci nehoďných; súčasťou ich viery bola idea všeobecnej rovnosti a spoločného vlastníctva; odmietali *sviatosť oltárnu* a väčšinu *cirkevných* obradov; z tohto dôvodu boli na jar 1421 zavrnutí aj *táboritami*, ktorí ich nasledovne vyhnali zo svojho stredy a napospol vyvraždili; vyhladzovaciu akciu proti ich sídlu v Klokotoch riadil sám Žiška z Trocnova; v auguste toho istého roku bol upálený v Roudnici aj vodca picardov, moravský kňaz Martin Húška (zvaný Lokvis); pozri *autodafé*; *beghardi*, *táboriti*, *adamiti*; *chiliazmus*

pikareskný - dobrodružný, huncútsky

pikarti - *picardi*

pikáž - z franc. piquage – „preseknutie“

-technika používaná v *spaciodynamizme*: prepichovanie, rozrezávanie a odlepovanie plátna obrazu, aby na vrypoch, rezoch a prerazených otvoroch bol vyjadrený rytmus a poriadok; pozri *maliarske techniky*, *sochárske techniky*; porovnaj *perforovaná grafika*

Baleka: v modernom umení (pozri *modernizmus*) prerezanie, preseknutie, prerytie alebo prebodnutie obrazovej plochy, kovového listu, keramickej dosky ap., prevedené nožom, skalpelom, bodným alebo iným *nástrojom*; postup nemá deštruktívnu ale tvárnu, výrazovú a významovú povahu, nakoľko rezy, vrypy vytvárajú základné výtvarné a tým aj významové prvky; otvorenie plochy a reliéfne dvíhnutie okraja okolo rezu, bodnutia alebo vpichu je priestorové a hmatové; pre spojenie plochy a reliéfu, ktoré je v technike obsiahnuté, býva pikáž niekedy považovaná za určitý druh *taille directe* (sochársky postup); technika má obecnú povahu a je v modernom umení využívaná mnohými smermi, ostáva však najmä technikou *spacializmu* (L.Fontana)

piknik - pozri *stolovanie*; *harppe* (Wensleydalová)

<https://www.pinterest.com/ethan55/picnic-time/>

I. Van Oosten: Krajina s piknikom roľníkov (17.st.)

F. Baye y Subías: Piknik (18.st.)

Ch. A. van Loo: Prestávka počas lovu (18.st.)

Auguste Buket: J.-G. Deburau ako pierrot gurmán (fotolitografia, asi 1830)

E. Manet: Raňajky v tráve (1863)

C. Monet: Obed v trávě, Chailly (1865-1866)

J. Tissot: Sviatočný deň (19.st.)

J. Tissot: Piknik (19.st.)

H. Kiewert: Piknik (zinkografia, 2008)

Pikový dolník - ruská avantgardná umelecká skupina, založená *N. Gončarevovou* a *M. Larionovom*

piktografia - pozri *obrázkové písmo/piktografické písmo*

piktografické písmo - *obrázkové písmo*

piktogram/piktograf - grafický znak obrazovo znázorňujúci pojem alebo oznámenie; kreslený, maľovaný, rytý do hliny, kostí, kameňa (*petroglyfy*); spolu s *logogramom* začleňovaný pod *ideogram*; pozri *obrázkové písmo*, *hieroglyf*, *aztécke kódexy*; *Uruk*

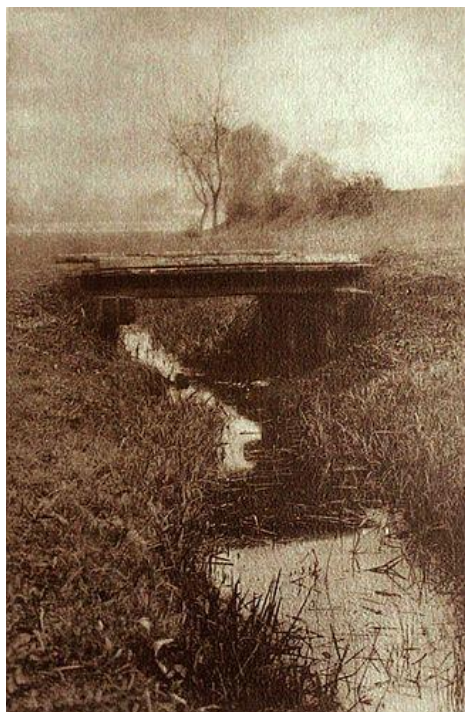
<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Pictograms>

piktorializmus - fotografický smer, ktorý sa usiloval priblížiť fotografiu maľovanému obrazu alebo grafike (polovina 19.st.); názov smeru odvodený z myšlienok *H. P. Robinsona*, vyjadrených v jeho práci „Pictorial Effect in Photography“, vydané v Londýne 1869; charakteristickým znakom piktorializmu bolo zhotovovanie fotografií procesmi ušľachtilej tlače a používanie mäkkokresliacich objektívov a predsádok; piktorializmus sa člení podľa vývojových období na anglický, impresionistický, secesný a puristický; pozri *fotografovanie*, *pionieri fotografie*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Piktorializmus>

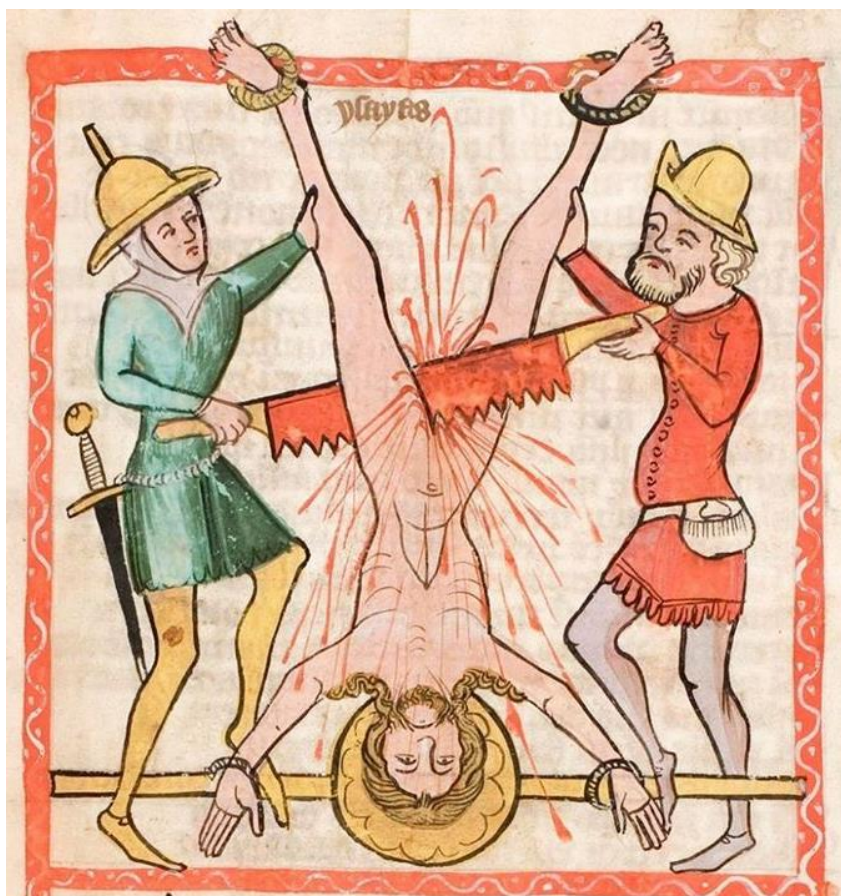
H. P. Robinson: *Odchádzanie* (piktorializmus, 1858)

H. Henneberg: Motív z Pomoranska (piktorializmus, 1895-96)

H. Henneberg: Most (piktorializmus, 1896)

píla - pozri *apoštol Ondrej, apoštol Šimon Zélotský/z Kany/Šimon Horlivec, Izaiáš; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*

Mučeníctvo proroka Izaiáša (Speculum humane salvationis, 1360)

A. Dürer: Martýrium apoštola Šimona (1520-1570)

C. Van de Passe st.: Mučenie Izaiáša (rytina, 16.-17.st.)

pilaster - z lat. pila – „lopta“ > franc. pilastre

-zo steny vystupujúci *polostĺp* alebo len *reliéfny* náznak *piliera* dodržiavajúci jeho členenie (*hlavica*, *driek*, *pätka*, prípadne *nábežník*) a vytvárajúci optický dojem *stĺpu* alebo piliera; niekedy *kanelovaný* alebo s *ornamentmi*; zvislá podpora dekoratívneho charakteru (členenie múra, rámovanie *portálu* alebo *okien*); cieľ konštrukčný: zosilnenie *múra*, podpora *kladia*; pozri *přípora*, *estípite*, *lizéna*; *Atlas*, *atlant*, *karyatída*, *herma*; *bosáž prstencová*; *čabraka*

Dudák: zvislý podporný *architektonický článok* s dekoratívnou funkciou; má podobu plochého pravouhlého do múru zapusteného *piliera* (niekedy sa zužujúceho), ktorý z líčnej strany steny vystupuje iba mierne, čím sa odlišuje od viac vystupujúceho *polopiliera*; naznačuje zosilnenie muriva, člení múr aj iné architektonické prvky (*travé*, *okna*, *portály*); môže prechádzať viacerými poschodiami, ako tzv. *pilastrový vysoký poriadok*; na rozdiel od *lizény* má *hlavicu* a *pätku*

http://no.wikipedia.org/wiki/Romansk_kunst

http://no.wikipedia.org/wiki/Fil:AbbDames_fa%C3%A7ade.jpg

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B8%D0%BB%D1%8F%D1%81%D1%82%D1%80>

W. Schubert van Ehrenberg: Interiér kostola (1665)

pilaster združený - združený pilaster

pilaster zväzkový - zväzkový pilaster

pilastrová hlavica - hlavica pilastrová

pilastrový poriadok - pozri *pilaster*; *vysoký poriadok*

Pilát Pontský - rímsky prokurátor v Judei v rokoch 26-36; pod tlakom oficiálnych židovských cirkevných kruhov (pozri *sanhedrin*, *farizeji*) a potom, čo sa pokúsil získať preňho milosť u *Herodesa Antipasa*, vydal *Ježiša* a odsúdil ho na *bičovanie* a *ukrižovanie*; vyskytujú sa dva námety: *Kristus pred Pilátom*, *Pilát si umýva ruky*; pozri *pašie*, *ecce homo*, *Jozef z Arimatie*, *schody sväte*, *Nikodémovo evanjelium*; *Pontská ríša*; *Proculla*

Baleka: podľa *Nového zákona* jediný mal právo rozhodnúť o smrti *ukrižovaním*; preto k nemu podľa *evanjelií* predvedený Kristus, na ktorého smrti Židia trvali; Pilát oddiaľoval rozhodnutie, pokúsil sa ho zvrátiť tým, že Ježiša poslal pred *tetrarchu* Herodesa Antipasa, ale nakoniec pod tlakom súhlasil s popravou; vznik obrazového typu *Krista pred Pilátom* nie je doposiaľ celkom objasnený; na jednom z prvých vyobrazení sedí Pilát na vyvýšenej *podeste*, za ním stoja dve stráže s rímskymi *štandardami* (pozri *vexillum*), vedľa stojaceho Krista sú súčasťou výjavu žalujúci Židia a skupina nezúčastnených Rimanov; neskorší obrazový typ je sústredený na vzájomný vzťah Krista a Piláta; Pilát kladie ruku na Kristove rameno alebo na Krista ukazuje; výjav sa vždy odohráva pred budovou súdu, do ktorej Židia nesmeli vstúpiť; častým motívom je aj Pilát s poslami od svojej ženy *Procully*, ktorí prinášajú varovanie pred odsúdením nevinného; v stredoveku sa výjav Krista pred Pilátom rozdelil na dva výjavy, na rozhovor Krista a bol dobovo aktualizovaný narážkami; dôležitým motívom západoeurópskeho umenia je aj výjav Piláta umývajúcего si ruky na znamenie svojej neviný (*Tintoretto*)

Nový biblický slovník: ako prokurátor mal úplnú moc nad celou provinciou a stál na čele okupačnej armády, ktorá bola umiestnená v *Caesarei* (rímska metropola *Judei*, mesto vybudované *Herodesom Veľkým* 100km od *Jeruzalema*) a mala detašovanú posádku v *Jeruzaleme* v pevnosti *Antonia*; miestodržiteľ mal právo rozhodovať o živote a smrti, mal právo zmeniť rozsudok smrti

vynesený *sanhedrinom*, lebo mu veľrada musela postúpiť svoj verdikt na schválenie; menoval tiež najvyššieho kňaza a kontroloval chrám (*Jeruzalemský chrám*) aj jeho pokladňu; dozeral na rúcho židovského najvyššieho kňaza a vydával mu ho iba o sviatkoch; ... *Nový zákon* ho opisuje ako slabocha, ktorý sa skôr držal zásady, že účel svätí prostriedky; jeho rozsudok nad *Spasiteľom* nebol ani tak výsledkom jeho túžby zapáčiť sa židovským predstaviteľom, ako strachu, aby neupadol v nemilosť u cisára Tiberia, keby sa dozvedel, že v Judei opäť vypukli nepokoje (pozri *Židia*); to očividne vychádza najavo z výsmešného nápisu (pozri *titulus, INRI*), ktorý dal Pilát umiestniť nad kríž

Keller: súčasníci ako židovský historik *Josephus Flavius* (†100) a židovský filozof Filón z Alexandrie (†40) opisujú Piláta ako utláčateľa, tyrana, vydriducha a úplatkára; Pilát nenávidel Židov, opovrhoval nimi a neustále im to dával pociťovať; ako sa mohlo stať, že tyranský nepriateľ Židov vyhovel ich žiadosti: pre Piláta bola nebezpečná ich politická vyhrážka, že keď prepustí buriča Ježiša, pôjde do Ríma hlásenie o nedbalom vykonávaní úradu; podľa „Lex Juliana“ bol za buričstvo proti rímskej moci trest smrti; Pilát nezabudol, že už raz si Židia naňho úspešne sťažovali v Ríme a dosiahli svoje právo, keď Pilát dal do *Jeruzalema* priniesť zlaté štíty s cisárovým menom a dal ich vyvesiť uprostred mesta v Herodesovom paláci iba preto, aby ponížil Židov; tým sa ťažko previnil proti právam židovskej obce, ktoré jej zaručil Rím; cisár Tiberius osobne vydal príkaz, aby zlaté štíty odstránili, lebo Pilátov provokatívny čin odporoval rímskej koloniálnej politike; takýchto svojvoľností sa Pilát dopustil viacero a tak sa stalo, že jeho vážnosť schopného prokurátora Judey bola v čase procesu s Ježišom už vážne naštubená a Pilát sa musel snažiť nevyostrovat' situáciu ďalším konfliktom s ostro naladenou veľradou

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Pilát Pontský (kolorovaný drevoryt z Norimberskej kroniky, 1493)

Pilát si umýva ruky - Hall: symbolické gesto zvyčajne tvorí súčasť predošlého výjavu (*Kristus pred Pilátom*), ale častejšie zobrazované ako samostatná epizóda; sluha kľací pred Pilátom a drží umývadlo alebo mu leje vodu zo džbána na ruky; v pozadí je odvádzaný Kristus; hneď potom bol zbičovaný (pozri *Bičovanie*) a *Korunovaný trnám* (pozri *trňová koruna*); umývadlo, džbán a uterák sú medzi *pašiovými nástrojmi*; pozri *pašiový cyklus, christologický cyklus, Ježiš, biblia; umývanie rúk*

-symbolické gesto zvyčajne tvorí súčasť predošlého výjavu *Kristus pred Pilátom*, ale častejšie zobrazované ako samostatná epizóda; sluha kľací pred Pilátom a drží umývadlo alebo mu leje vodu zo džbána na ruky; v pozadí je odvádzaný Kristus; hneď potom bol zbičovaný (pozri *bičovanie*) a *korunovaný trnám* (pozri *trňová koruna*); umývadlo, džbán a uterák sú medzi *pašiovými nástrojmi*; pozri *pašiový cyklus*

http://it.wikipedia.org/wiki/Ponzio_Pilato

<http://twoway.st/things/PPA57290>

<http://twoway.st/things/MCB2161>

Anonym: Kristus pred Herodesom, Kristus pred Pilátom, Pilát si umýva ruky (detail, iluminácia z Holkham biblie, 1320-1330)

M. Schongauer: Pilát si umýva ruky (drevoryt, 16.st.)

A. Dürer: Pilát si umýva ruky (20.grafický list Malých pašii, 1509)

A. Dürer: Pilát si umýva ruky (Medirytinové pašie, č.9, 1512)

P. Galle podľa J. van der Straeta: Kristus pred Pilátom. Pilát si umýva ruky (z cyklu Utrpenie, smrť a zmŕtvychvstanie nášho Pána Ježiša Krista, 16.-17.st.)

H. Wierix podľa M. de Vos: Pilát si umýva ruky (16.-17.st.)

H. Wierix: Pilát si umýva ruky (16.-17.st.)

L. van Noort: Kristus pred Pilátom (návrh, 16.st.)

A. Altdorfer: Umučenie Krista. Pilát si umýva ruky (1509)

H. J. Terbrugghen: Pilát si umýva ruky (1617)

J. Lievens: Pilát umývajúci si ruky (1.pol. 17.st.)

M. Preti: Pilát si umýva ruky (17.st.)

Pilátove akta/Pilátove skutky - *Skutky Pilátove*

Pilátovo praetorium - ako praetorium v Jeruzaleme boli navrhnuté dve možné miesta: pevnosť Antonia a Herodesov palác; prví pútnici do Jeruzalema všeobecne identifikujú praetorium s pevnosťou Antonia, kde tradičné *krížová cesta* začína; archeologické dôkazy zvyškov opevnenia, ktoré sa datujú do 2.st., rovnako ako napätá situácia vyžadujúca Pilátovu prítomnosť blízko chrámu v čase osláv *pesahu*, podporujú umiestnenie do pevnosti Antonia; evanjeliá používajú pre miesto slovo *aulého* – „hala, palác“; mimo vlastné praetorium sa nachádzala oblasť zvaná *chodník*; odtiaľ hovoril Pilát so Židmi a sem bola lokalizovaná jeho súdna stolica (gréč. *bema*); pozri *Kristus pred Pilátom*, *Petrove zapretie Krista*, *Bičovanie Ježiša*, *Ecce homo*, *sväté schody*

https://en.wikipedia.org/wiki/Pilate%27s_court

Braun & Hogenberg: Pilátovo pretorium (detail mapy Jeruzalem v dobe Krista, 1584)

M. Munkácsy Kristus pred Pilátom (1881)

pileolus - solideo

pileus - v staroveku plstená čapica alebo *klobúk* bez okraja, vyhradený pre slobodných občanov; vydávaný prepusteným otrokom; z pileu vyvinutý *biret*; pozri *antický odev*, *antický klobúk*; *klobúk*, *klobúk rímsky*; *Odyssea*

Die Pilger - nem. – „Pútnici“; nemecká výtvarná skupina v Československu, ktorá sa v rokoch 1919-1925 (?) sformovala okolo osobnosti *M. Kopfa* a ktorej členov spájala tvorba silne ovplyvnená náboženským mysticismom profesora pražskej akadémie *A. Brömsa*; pozri *Prager Sezession*, *skupina*

Pilgrim Fathers - angl.; *Otcovia pútnici*

pilier - lat. pila; zvislá murovaná podpora postavená voľne alebo zapustená do steny, ktorá nesie ťarchu stavby; býva delená na *pätku*, *driek* a *hlavicu*, príp. *nábežník*; pozri *prípora hlavná*, *vedľajšia*; *polopilier*

Baleka: v architektúre voľne stojaca alebo k múru priložená a sčasti doňho zabudovaná opora, ktorej pôdorys zvyčajne tvorí štvorec, obdĺžnik alebo mnohoúhelník a v stredovekom staviteľstve aj kruh; medzi pilierom kruhovitého pôdorysu a *stĺpom* nie je zásadný rozdiel; termín *kruhový pilier* je však vzťahovaný iba ku stredovekej architektúre; pilier sa od stĺpu líši práve pôdorysom a môže byť členený obdobne ako stĺp

Dudák: murovaná alebo *monolitická* voľne stojaca podpora štvoruholníkového, polygonálneho, kruhového, krížového alebo iného prierezu; prenáša kolmé zaťaženie stavby, zvyčajne členený na *pätku*, *hlavicu* a *driek*; princíp piliera sa uplatnil už v pravekej architektúre (pozri *megality*), rozšírený v staroveku (*egyptská architektúra*, *architektúra rímska*)

M. Küsell: Obetovanie Krista v chráme (medirytina, 1671)

W. Schubert van Ehrenberg a Hieronymous Janssens: Interiér žalára s elegantnými postavami (1645)

pilier antický - Dudák: kombinácia piliera obdĺžnikového prierezu a *polostĺpu*; užívaný najmä v *architektúre rímskej*

pilier antový - zosilnená čelná strana *anty*; pozri *chrám antový*

pilier degažovaný - *pilier* s *príložkou* voľne postavenou alebo pridržiavanou prstencom; uplatňovaný napr. v *early english*; pozri *anglická gotika*

pilier kantonovaný - pilier, pred ktorého skosenou stranou sú predsadené polostĺpy alebo trojštvrťové stĺpy, podobne ako pri *kantonovanom múre*; pozri *prípóra vedľajšia*, *pilier zväzkový*

pilier krížový - pilier so štvorcovým jadrom a po každej strane s obdĺžnou *príložkou*; porovnaj *pilier príložkový*

Dudák: prierez vo tvare *kríža gréckeho*; v jadre piliera pripojené zo štyroch strán *pilastre*; pozri *príložky* > *pilier príložkový*

pilier kruhový - najmä v neskorogotických *kostoloch halových*; kruhový prierez, zvyčajne bez *entáze*, často nadmerne štíhly alebo silne stlačený

Baleka: medzi *pilierom* kruhového pôdorysu a *stĺpom* nie je zásadný rozdiel; termín kruhový pilier je však vzťahovaný iba ku stredovekej architektúre; v jej neskorom období nadobudol značnú štíhlosť a výšku

Dudák: na rozdiel od stĺpu je masívnejší, väčšinou bez normatívnych proporcií, bez *entáze* a rovnako široký hore aj dole

pilier nárožný - Dudák: umiestňovaný na nárožiach budovy alebo ako šikmá primurovka alebo ako odstupňovaný múr, diagonálne priložený k nárožiu

pilier oporný - *oporný pilier*

tzv. **pilier ostĺpený** - Dudák: kombinácia hranolového piliera a *polostĺpov* z dvoch protiľahlých strán alebo zo všetkých štyroch strán; predstupne ostĺpeného piliera je možné nájsť už v *egyptskej* architektúre, naplno sa rozvinul v architektúre *helenistickej*; v *architektúre rímskej* naznačoval spojenie *architrávového* a *archivoltového* systému; porovnaj *pilier združený*

pilier príložkový - *príložkový pilier*

pilier přízední - český termín pre *pilier príložkový*

pilier voľný - voľne stojaci *pilier*, napr. v gotickom *opornom systéme vonkajšom*

pilier vtiahnutý - pozri *kostol so vtiahnutými piliermi*

pilier zväzkový - *zväzkový pilier*

piliere krajiny Siriah - v súvislosti s heslom *Šét: Joseph Flavius* v Židovských starožitnostiach (I,2) odkazuje na Šéta ako cnostného a výbornej povahy, a uvádza, že jeho potomkovia vynášali múdrosť nebeských telies, a postavili „piliere synov Šéta“; dva piliere boli popísané mnohými vedeckými objavmi a vynálezmi, najmä z astronómie; „piliere synov Šéta“ postavili s Adamovou predikciou, že svet bude zničený naraz ohňom a inokedy prostredníctvom globálnej povodne; cieľom pilierov bolo chrániť objavy a zachovať ich v pamäti po katastrofe; jeden pilier bol zložený z tehál a druhý z kameňa, takže ak by mal byť zničený pilier z tehál, kamenný pilier zostane; Josephus hovorí, že pilier z kameňa zostane v krajine Siriad, keď nastane deň zničenia; podľa niektorých bádateľov pri prekladoch Josephovho textu z gréčtiny (v ňom písal) do latinčiny vznikol chybný výklad a nejedná sa o stĺpy, ale pyramídy (kamenný stĺp je konkrétne Veľká pyramída v Gíze); pozri *tri stély Šéta/tri dosky Šéta*

<http://www.jasoncolavito.com/blog/the-prophecy-of-adam-and-the-pillars-or-tablets-of-knowledge>

<http://www.squirespublishing.co.uk/files/syriad.htm>

<http://www.abovetopsecret.com/forum/thread99782/pg1>

<http://middleoftheearth.com/pyramus.htm>

<http://www.sacred-texts.com/earth/ams/ams07.htm>

<https://www.google.sk/search?q=siriad+pillars&espv=2&biw=1856&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwj63dqvyIvOAhXDOxQKHeABAtoQsAQIIw&dpr=1>

piliere synov Šéta - piliere krajiny Siriah

pilierové božie muky - *božie muky pilierové*

piliňská kultúra - názov podľa maďarského náleziska Piliny; *archeologická kultúra* rozšírená na strednom a východnom Slovensku a susedných oblastiach Maďarska; v strednej dobe bronzovej (15.-12.st. pr.Kr.); prosté a opevnené *sídliská*, rozvinutá bronzová *industria*; nálezy z veľkých *žiarových* pohrebísk a *depotov*

pillbox - angl. – „škatuľka na pilulky“; dámsky *klobúk* z dielne módného návrhára J. Kenedyovej, Olega Cassiniho; malý klobúčik na temene hlavy; pozri *móda; klobúk*

Pillement Jean-Baptiste - (†1808);

J.-B. Pillement: Pastoračná scéna v portugalskej riečnej krajine (pastorále, 1793)

J.-B. Pillement: Portugalská krajina s kaskádou (pastorále, 18.st.)

J.-B. Pillement: Procesia na slonoch s chrámami Beyond (chinoiserie, verdaille, 18.st.)

pilinový koberec - koberec z pilín

pilník - sochársky nástroj skulptúrálly na vyhladenie mäkkšieho kameňa; je rovný, rôznej veľkosti, tvaru, zrenia vyhladzovacích plôch

pilota - v stavitelstve drevený, oceľový alebo betónový stĺp zatĺkaný baranidlom po únosnú vrstvu do pôdy s cieľom zmenšiť zosadenie stavby; nesie stavbu namiesto prízemí

Dudák: v architekture *funkcionalizmu* sa používali betónové pilóty, ktoré dvíhali stavbu nad zem; bytí tým získali viacej svetla a prízemný priestor sa uvoľnil na parkovanie a záhrady; pozri *skeletová stavba* (Dudák)

pilová strecha - strecha pilová

pilovitý vlys - vlys pilovitý

pinakotéka - gréc. pinakothekē < pinax – „doska“ + theke – „úschovňa“

1.sála votívnych tabuľových malieb v kridle Propylají na Akropole v Aténach

2.od renesancie názov pre verejnú obrazáreň; pozri galéria

Baleka: v antickom Grécku pôvodne miestnosť na uschovanie votívnych obrazov darovaných chrámu; v Aténach boli pri novom kridle propylají; v antickom Ríme pinakotéka nadobudla súkromnú povahu a stala sa sieňou pre vlastnú zbierku obrazov, umiestnenou pred átriom; od renesancie názov pre verejnú obrazáreň; názov rozšírený najmä v klasicizme

pinax - gréc. pinax – „doska“

-antická drevená doštička neskoršie používaná aj na maľovanie; v Korinte votívne hlinené pinax so scénami z mytológie aj súčasného života; od 6.st.pr.Kr. užívaná aj ako náhrobok; pozri paléta; archaické obdobie gréckeho umenia; porovnaj eikon

<http://en.wikipedia.org/wiki/Pinax>

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Locri_Pinax_Man_With_Horse.jpg

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Locri_Pinax_Eros_Hermes_And_Aphrodite.jpg

<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%B0>

Obetovanie zvierat v Korinte (starogrécka pinax, 6.st.pr.Kr.)

Persefone a Hádes tróniaci v podsvetí (pinax, Locri, Taranto, Taliansko 5. st. pr. Kr.)
Eros, Hermes a Afrodita (pinax, Locri, Taranto, Taliansko 5. st. pr. Kr.)

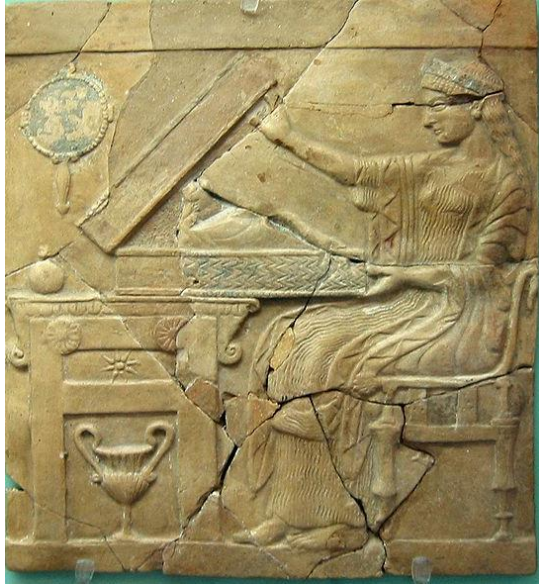

Muž s koňom (pinax, Locri, Taranto, Taliansko 5. st. pr. Kr.)

tzv. **Pinax Persephone** - pinax zobrazujúca Persefonu sediacu so skrinkou likon mystikon

http://www.sullacrestadellonda.it/mitologia/inferi_en.htm

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Locri_Pinax_Persephone_Opens_Likon_Mystikon.jpg

Persefona otvára likon mystikon (Locri, Kalábria, Taliansko, 5.st.pr.Kr.)

Pincoy -

<http://en.wikipedia.org/wiki/Pincoy>

Pincoya - v mytológii (ostrovy Chiloa pri pobreží *Chile* a *Tichého oceánu*) ženský duch morí, duch plodnosti, ktorý svojím tancom zaisťuje hojnosť alebo nedostatok rýb; ak tancuje s výhľadom na more, rýb bude dostatok; keď tancuje čelom k horám, bude morských plodov nedostatok; podľa uiných legiend je Pincoya dcéra kráľ mora Millalob a ľudskej ženy Huenchule; jej sestrou je Sirena chilota (typ *Sirén*, Meraid) a jej bratom a súčasne manželom je *Pincoy*; traja súrodenci v noci viedli veľkú fantómovú loď *Caleuche* okolo južného ostrova Chiloa a topili námorníkov; loď sa objavuje ale rýchlo mizne; mýtus hovorí, že raz na jej palube mŕtvi môžu obnoviť svoju existenciu, ako by boli znova nažive; pozri *prízrak*

<http://en.wikipedia.org/wiki/Pincoya>

pinč - angl. *bowler hat*; čes. *buřinka*; vychádzkový *klobúk* z 80.rokov 19.storočia s tuhou kupolovitou strechou a úzkym, mierne zahnutým okrajom; používaný k *vychádzkovému kabátu*; pozri *móda*; *módny doplnok*, *odev*

Gold Man: jedna z najanglickejších anglických *ikon*; skutočne originálny pinč bol z plsti zo zajačích chlupov; za otca pinča sa považuje istý pán William Coke, ktorý si dal vytvoriť klobúk na lov; ako potom vznikla táto trochu smiešna (aj vďaka jej komickým nositeľom Laurelovi a Hardymu), tvrdá a okrúhla pokrývka hlavy, už nevedno; Angličania jej hovoria *bowler hat* podľa firmy, ktorá v roku 1850 začala s výrobou týchto klobúkov; ešte v polovici 20.st. pinč nosili londýnski burzovní makléři a pracovníci v bankách; dnes už slúži iba ako poznávacie znamenie dôstojníkov kráľovskej gardy, ak sú práve v civile; vo svete pinč preslávil tajný detektív Jonathan Steed z televízneho seriálu *The Avengers*

Pinelli Bartolomeo - (†1835); bol taliansky ilustrátor a rytec; pozri *morra*, *talianski ilustrátori*, *talianski rytci*

http://en.wikipedia.org/wiki/Bartolomeo_Pinelli

B. Pinelli: Hra morra v Ríme (1809)

B. Pinelli: Bohyňa Roma a kráľ Ríma (1811)

pínia - strom z čelade borovicových; z jeho dreva vyrábaná už v staroveku *tuš čínska*

Baleka: pôvodne označenie každého stromu, ktorý mal šušky (ihličnany); až neskôr je tento názov určený iba pre stredomorskú píniu, druh *borovice*, ktorá po celý rok niesla šušky; *píniová šuška* preto v staroveku *symbolom plodnosti* a milosti božstiev; v stredomorskej oblasti v čase kresťanstva sa pínia stala prevažne *stromom života* a splýva s významom *plodnosti* a *života* (pozri *symboly života*), tým aj *vody* (Píniová kašna vo vatikánskom Píniom nádvorí, ďalej pozri Heinz-Mohr: *píniová šuška*)

Hall: uctievanie ducha pínie bežné u národov Blízkeho východu

Becker: v *staroveku* označenie všetkých ihličnanov (pínus), ktoré rodili *šušky*; pínie boli v užšom zmysle *symbolmi plodnosti* (predovšetkým pre svoju nepretržitú produkciu nových šušiek); píniové šušky (niekedy tiež šušky allepskej borovice, ktorej živicom sa konzervovalo víno) už v *asýrskom umení* sú ornamentálnym motívom; *píniová šuška* ako symbol plodnosti, ktorý sa objavoval na antických *náhrobkoch* a tiež ako *chrlič vody*, korunovala Dionýzov *thyros*; v kresťanskej symbolike pínia úzko súvisí so *stromom života*

Biedermann v súvislosti s heslom *veniec*: píniové vence boli zasvätené gréckemu bohu mora Poseidónovi

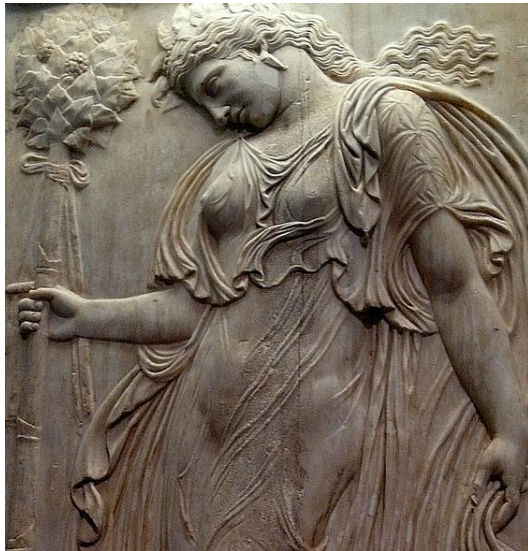
W. Turner: Rím od vrchu Aventinum

píniová šuška - 1.staroveký dekoratívny motív - symbol života a symbol plodnosti v kultoch *Dionýza* (pozri *pínia*; *thyrsos*; *falos*; *bakchnatky*), *Kybelé*, *Asklépia*; do kresťanského umenia prenesený v *mithraizme* a užívaný ako *architektonický článok* na výzdobu *studní*, *kazateľníc* apod.
2.zakončovaci článok rímsového profilu v tvare píniovej šušky (najmä v *renesancii*); pozri *čuček*, *enkarpa*

Baleka: nakoľko *pínia* po celý rok niesla šušky, stala sa píniová šuška v staroveku symbolom plodnosti a milosti božstiev; zobrazovaná na oblečení *asýrsko-babylonských* kňazov (pozri *móda*); božstvá nesúce na dlani píniovú šušku na znamenie milosti a priblíženiu sa ľuďom; píniová šuška zakončuje Dionýzov *thyrsos* a boli ňou ovenčení aj Dionýzovi sprievodcovia (*siléni*, *satyrovia*, *nymfy*); v poantickom období zakončuje píniová šuška niektoré panovnícke *žezlá*; *vegetabilný* ozdobný prvok, ktorý pôvodne, pre četnosť jadier, symbolizuje *bohatstvo* a plodnosť života; chápaný tiež ako zobrazenie *falu*; ozdobný prvok píniovej šušky zakončoval *thyrsos* a v antickom umení bol *obetným* predmetom alebo obetné predmety zdobil, zakončoval vrchol stavby, bol umiestňovaný na studne ap.; v kresťanstve ozdobný prvok v podobe píniovej šušky začlenený do ornamentiky, zdobí *štíty* budov apod.

Heinz-Mohr: starý symbol plodnosti, *zmŕtvychvstania* a *nesmrteľnosti*; symbol zdomácnel najmä na *Ďalekom Východe* a v *Isidinom* kulte (pozri tzv. *Isidine mysteriá*), rovnako aj v kultoch *Dionýza* (pozri *mainády*; ? *anthesteriá*) a *Kybelé*; v kresťanskom umení (predovšetkým *románskom*) sa objavuje na thyrsoskej *palici* (*thyrsos*) ako symbolu *pohanstva* (ale aj symbolu hlboknej tajomnej životnej sily univerza); ukončenie studní píniovými šuškami má svoj pôvod v *Oriente*; kresťanské umenie ho prevzalo píniovú šušku ako plod *stromu života*; reliéf z prelomu 8.-9.st. pochádzajúci z Konie (dnes v múzeu v *Istanbule*) predstavuje fúzatého muža, dvoch proti sebe sediacich *zajacov* a píniovú šušku uprostred iného rastlínstva > ide o symbol ľudskej slabosti, ktorú je treba napájať z prameňa života; podobnú symboliku majú kamenné dosky z prelomu 5.-6.st. (*studňa života* s píniovými šuškami, *jeleň* a *pávy*) a na prelome 12.-13.st. *strom života* s *korunou* z *píniových šušiek* a *šiestimi pávami* (Kaiser-Friedrich-Museum v Berlíne); píniové studne zachované vo Vatikáne a Aachene; so symbolickým spojením píniovej šušky a stromu života sa stretávame tiež na mozaike v lateránskom *baptisteriu* (opäť spojenie *pínie* s významom *vody*); píniová šuška zakončuje staroveké kruhové svätyne v *Oriente* rovnako ako stredoveké *radnice* (Augsburg)

Lurker v súvislosti s heslom *plod*: obľúbeným motívom *asýrskeho umenia* je štylizovaný *strom života*, ktorého kvetov sa dotýkajú okridlení *géniovia* *píniovou šuškou*; je to symbolické oplodnenie datľovej *palmy*, ktorá je v *Mezopotámii* nevyhnutná na obživu

Maináda s thyrsom (rímsky reliéf)

píniový veniec - Biedermann: píniové vence zasvätené Poseidonovi (odraz spojenia pínie so symbolikou vody)

pinka - český názov *pěnkava*; Frotscher: pinka je symbolom prostoty, duchovnej sily a *bezstarostnosti*; pozri *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; vták*

Pinocchio - rozprávková postavička chlapca, ktorý bol vytvorený ako bábka, ale túžil stať skutočným chlapcom; v románe „Pinocchiove dobrodružstvá“ od Carla Gollodiho ju vystrúhal v malej talianskej dedinke stolár Geppetto, lebo nemal žiadne *deti*; Pinocchio je veselý malý klamár s krátkym nosom, ktorý sa predlžuje, keď je pod tlakom *klamstva*; šaty má z kvetovaného papiera, topánsky z dreva a klobúk z chleba; pozri *figliar*

pintadera - označenie v *neolitického* okrúhleho *razidla* z vypálenej hliny s rôznymi *ornamentmi* najmä v *Prednej Ázii* a juhovýchodnej Európe; užívané zrejme na zdobenie textílii, prípadne tela, omietky

pinturas negras - zo španiel. pintura – „maľba; negra – „čierna“; pozri „*čierne maľby*“

Pinturicchio Bernardino - (†1513); Bernardino di Betto Betti alebo *Pinturicchio*, alebo Pintoricchio; taliansky renesančný maliar; pozri *B. Peruzzi*

<https://it.wikipedia.org/wiki/Pinturicchio>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Pinturicchio>

Pinturicchio: Vzkriesenie (2.pol. 15.st.)

Pinturichio: Zuzana a starci (freska, Appartamento Borgia, Vatikán, 1492-1494)

B. Pinturicchio: Penelope s nápadníkmi

pinx./pins. - skratka z latinského pinxit – „namaľoval“

-*grafický prípisok*; pripojený k menu maliara, ktorého obraz bol prevedený do reprodukčnej rytiny, leptu, ceruzkovej techniky, drevorytu ap.; pozri *grafika reprodukčná*

Piola Domenico - (†1703); janovský barokový maliar kresliar, grafik a návrhár; bol vedúcim umelcom v Janove v druhej polovici 17.st., pracoval pre verejných i súkromných zberateľov; vyučil sa u Pellegro a potom študoval u Pellegro, Giovanni Domenico Cappellini; jeho rané kópie podľa Giovanni Benedetta Castiglione a jeho pracovný vzťah s Valeriom Castello v neskorých 1640s a na začiatku 1650 povzbudili jeho smerovanie viac barokovom štýle

https://en.wikipedia.org/wiki/Domenico_Piola

<https://www.google.sk/search?q=Piolo+Domenico&espv=2&biw=1844&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CB4QsARqFQoTCMitwoKL-ccCFcZeFAodxoEMPQ>

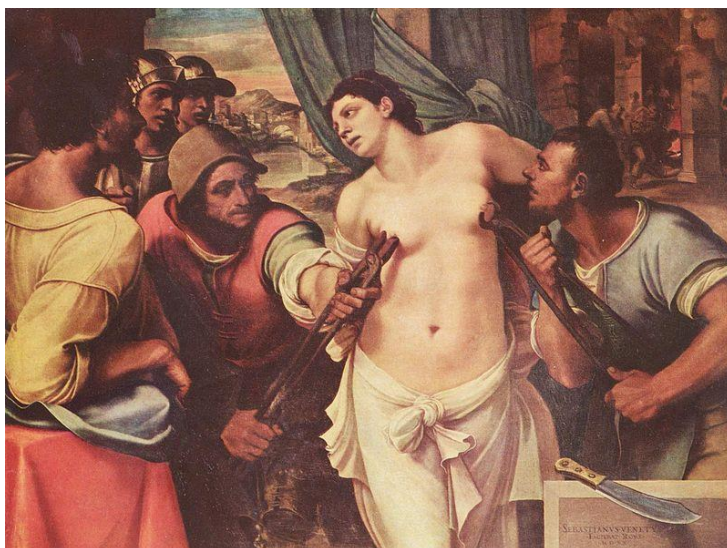
D. Piola: Daidalos a Ikarus (1670)

Piombo Sebastiano del - (†1547); taliansky maliar vrcholnej renesancie a raného manierizmu; predstaviteľ *benátskej školy*; jeho práce súčasne svojimi monumentálnymi formami pripomínali *rímsku školu*; pozri *talianski maliari renesanční*, *talianski maliari manieristickí*

http://en.wikipedia.org/wiki/Sebastiano_del_Piombo

S. de Piombo: Vzkriesenie Lazára (1517-1519)

S. de Piombo: Martýrium sv. Agáty (1520)

S. de Piombo: Portrét mladej Rimanky. Dorotea (1512)

S. de Piombo: Svätá rodina (1520)

S. de Piombo: Klement VII. (1526)

Pionierska skupina/Priekopnícka skupina - skupina maliarov *gréckeho vázového maliarstva červeno figurového* pracujúca v Kerameikos alebo Aténskej hrnčiarskej dielni okolo začiatku 5.st.pr.Kr.; predstavovala snáď prvé vedomé umelecké hnutie západnej tradície; skupina zahŕňala maliarov Euphronios, Euthymides, Smikros, Hypsias, ďalej Dikaaios maliar a Phintias; aj keď žiadny písomný dôkaz po nich ako skupine nezostal, všetko, čo vieme o nich, sa skladá zo samotnej ich práce; Pionierska skupina neboli inovátori techniky červených figúr, ale skôr v neskorej dobe si osvojili prax vyvinutú dvojjazyčnými maliarmi ako boli Andokides a Psiax (pozri *vázy s dvojjazyčným obrazom*); prišli asi desať rokov potom, čo najskôr pracoval touto technikou Euphronios pribl. 520pr.Kr.; práce skupiny na seba často odkazovali a maliari tvorili v hravom

súťaživom duchu; ich práca sa vyznačuje jednoduchou kresbou šiat, odvážnou anatómiou, experimentálnymi deformáciami a preferovaním tém sympózií; pozri *grécke vázové maliarstvo*

https://en.wikipedia.org/wiki/Pioneer_Group

Pionierska skupina (Euxitheos hrnčiar a Euphronios maliar): Euphronios Krater (attický červeno
figúrový kratér, 515pr.Kr.)

Pionierska skupina: Hermes, Dionysos, Ariadne a Poseidon (červeno figurová hydria, 510-500 pr.Kr.)

Pionierska skupina: Peleus unáša Thetis (attická červeno figurá pelike, 510-500 pr.Kr.)

pionieri fotografie - pozri *H. P. Robinson, J. M. Cameronová, H. Henneberg*; *piktorializmus, fotografi*

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Pion%C3%BD%C5%99i_fotografie

pipiška - *www*: drobný vták hniezdiaci na zemi pod krovínami alebo rôznymi pôdnymi nerovnosťami; pletie si zo stebiel trávy v plytkej jamke neusporiadane hniezdo; ponáša sa na *škovránka*, ale má na hlave špicatý chochol; svojím spevom niekedy imituje iných vtákov; český výraz nezistený

Tresider: v ľudovej symbolike vystupuje ako nositeľ *radosti*; pozri *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; vták; zviera*

pique assiette - franc. názov pre mozaiku *trencadis*; jej vynálezcom je francúzsky samouk *R. E. Isadore*

Piranesi Giovanni Battista (Giambattista) - (†1778); rytec, architekt a teoretik talianskej architektúry; svoju techniku volal „rovinizmo Piranesi“; jeho syn a spolupracovník Francesca Piranesi po smrti otca zhromaždil veľké množstvo platní s rytinami jeho prác a v podobe *leptov*; jeho tvorba (súbor 16 výtlačkov: *Carceri d'invenzione* alebo „Imaginárne väznice“) mala vplyv na *romantizmus* a *surrealizmus*, ale aj divadelnú scénografiu; pozri *krajina ideálna, vedute esatte, krajina maľba, lept čiarkový*

„Imaginárna väznica“ je súbor 16 grafických listov (medirytina, lept, suchá ihla); vznikol približne v r. 1745-1760; sprostredkovávajú nejasný priestorový vnem s charakteristickými tmavými priestormi, masívnymi architektonickými formami, plné schodísk, ktoré nikam nevedú a v ktorých sa sem tam objavujú bezvýznamné, sotva viditeľné ľudské postavy; celý dojem je desivý a strašidelný; znepokojuje psychologická atmosféra týchto architektonických fantázií inšpirovala mnohých umelcov v nasledujúcich storočiach; hrozivá, exotická atmosféra inšpirovala romantikov 19.st., zatiaľ čo surrealisti 20.st. obdivovali Piranesiho iracionálne zobrazovanie objektov vo vesmíre

<http://www.wikiart.org/en/giovanni-battista-piranesi/the-roman-antiquities-t-1-plate-xxxvi-veduta-with-ruins-of-the-peristyle-house-of-nero-1756>

<http://www.wikiart.org/en/giovanni-battista-piranesi/old-weeping-half-length-by-guercino>
http://translate.google.sk/translate?hl=sk&sl=en&u=http://en.wikipedia.org/wiki/Giovanni_Battista_Piranesi&prev=search

https://www.google.sk/search?q=Piranesi+Blatt+VIII+der+sechzehnteiligen+Folge+der+%22Carc+eri+d%27Invenzione&espv=2&biw=1855&bih=995&tbm=isch&imgil=VZDS8wb9B6yHMM%253A%253BW06bwS6cmHF3YM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.artnet.com%25252Fartists%25252Fgiovanni-battista-piranesi&source=iu&pf=m&fir=VZDS8wb9B6yHMM%253A%252CW06bwS6cmHF3YM%252C_&usg=__eOVVknrxrA-_c1qpzMC4yNtzJ9Sg%3D&ved=0CEsQyjc&ei=1sJtVKTLKrHasATCooHgCg#facrc=_&imgdii=&imgrc=33MwMFYTeVbCpM%253A%3BLVrrRODFLkQJnM%3Bhttp%253A%252F%252F85.214.48.237%252Fkunst%252Fpic570%252F412%252F113001644.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.kettererkunst.de%252Fkunst%252Fkd%252Fdetails.php%253Fobnr%253D113001644%2526anummer%253D412%3B570%3B751

https://www.google.sk/search?q=Piranesi+Blatt+VIII+der+sechzehnteiligen+Folge+der+%22Carc+eri+d%27Invenzione&espv=2&biw=1855&bih=995&tbm=isch&imgil=VZDS8wb9B6yHMM%253A%253BW06bwS6cmHF3YM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.artnet.com%25252Fartists%25252Fgiovanni-battista-piranesi&source=iu&pf=m&fir=VZDS8wb9B6yHMM%253A%252CW06bwS6cmHF3YM%252C_&usg=__eOVVknxrA-c1qpzMC4yNtzJ9Sg%3D&ved=0CEsQyjc&ei=1sJtVKTLKrHasATCooHgCg#facrc=&imgdii=&imgrc=9I8oQ4Iq-aWmQM%253A%3BhxykzaIecZixUM%3Bhttp%253A%252F%252Fmedia.mutualart.com%252FImages%252F2009_07%252F24%252F0217%252F593956%252Fec1209b4-2856-49dd-849f-8f445f002dc5_g_338.jpeg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.mutualart.com%252FArtist%252FGiovanni-Battista-Piranesi%252FCAFC51798DFCFE06%252FArtworks%253FParams%253D3936382C43757272656E74506167652C31322C31%3B338%3B259

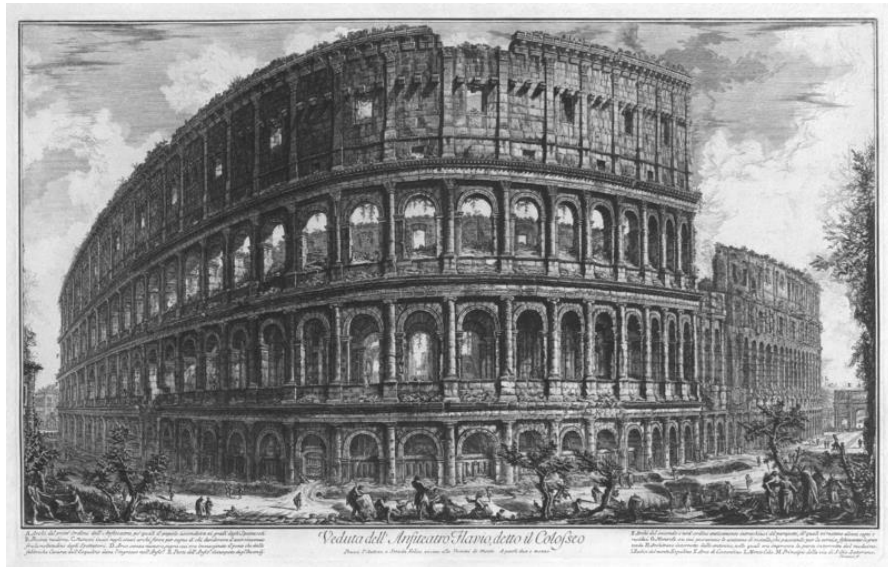
http://en.wikipedia.org/wiki/Giovanni_Battista_Piranesi
<https://artsv.net/artist/giovanni-battista-piranesi/auction-result/5291ca96ebad64cec30000c5>

G. B. Piranesi: Pohľad na Campo Vaccino (veduta, asi 1748-1774)

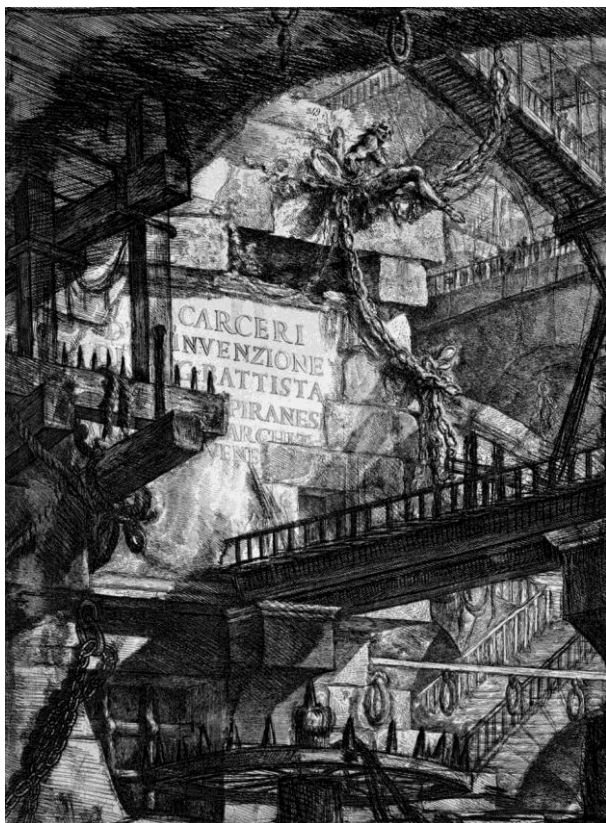
G. B. Piranesi: Pohľad na Palazzo Mancini na Via del Corso v Ríme (18.st.)

G. B. Piranesi: Koloseum (1757)

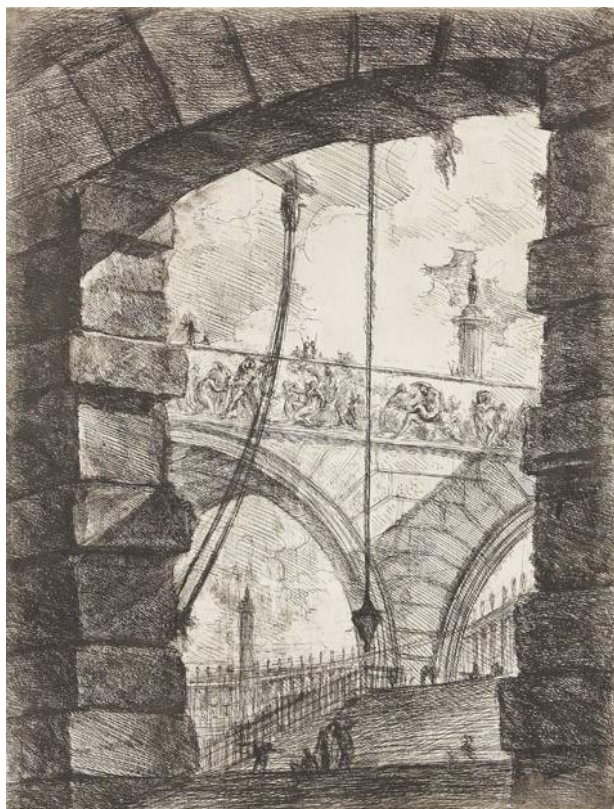
G. B. Piranesi: Veduta zrúcaniny stĺporadia Nerónovho domu (1756)

G. B. Piranesi: Titulná strana série Imaginárne väznice (1749)

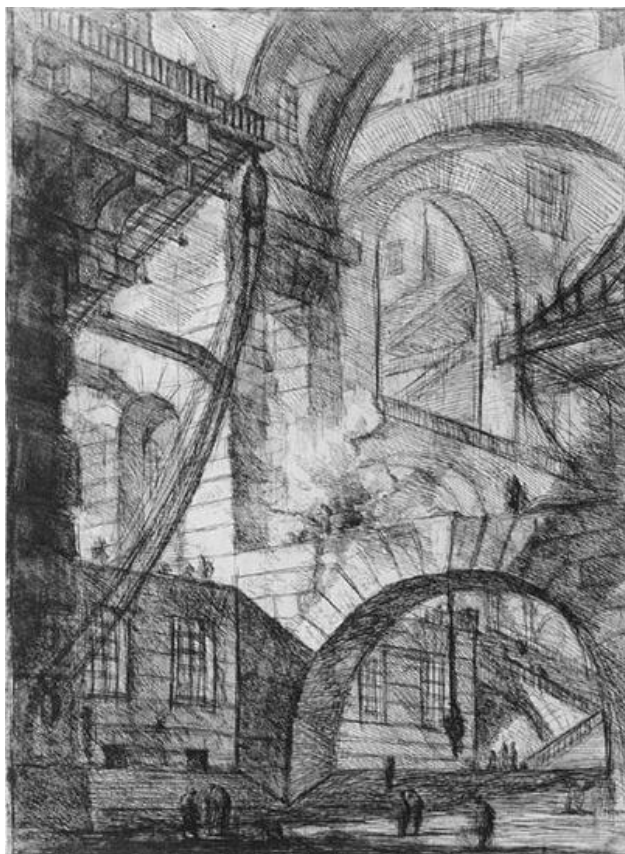
G. B. Piranesi: 2.doska zo série Imaginárne väznice: Muž na stojane (1749)

G. B. Piranesi: 4.doska zo série Imaginárne väznice (1749)

4.doska zo série Imaginárne väznice: Veľké námestie (1749)

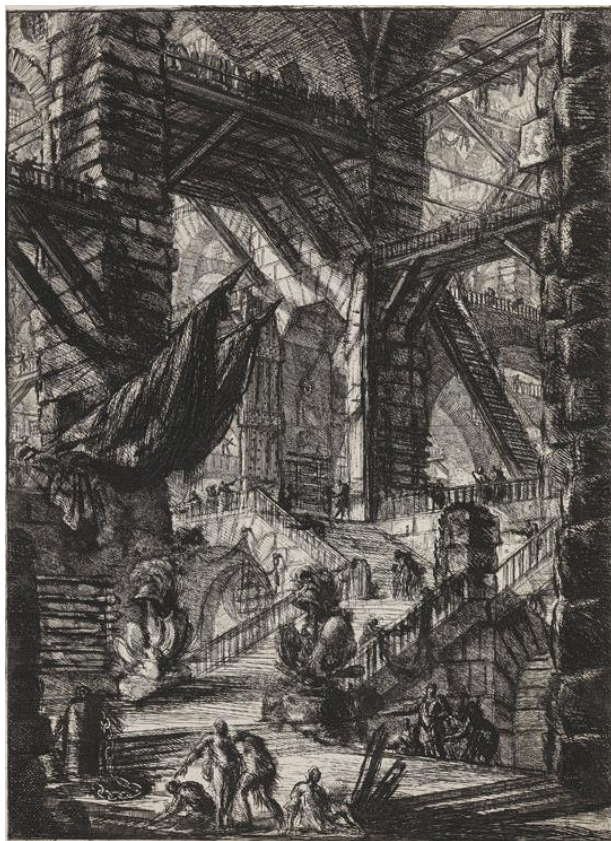
G. B. Piranesi: 6.doska zo série Imaginárne väznice (1749)

G. B. Piranesi: 7.doska zo série Imaginárne väznice

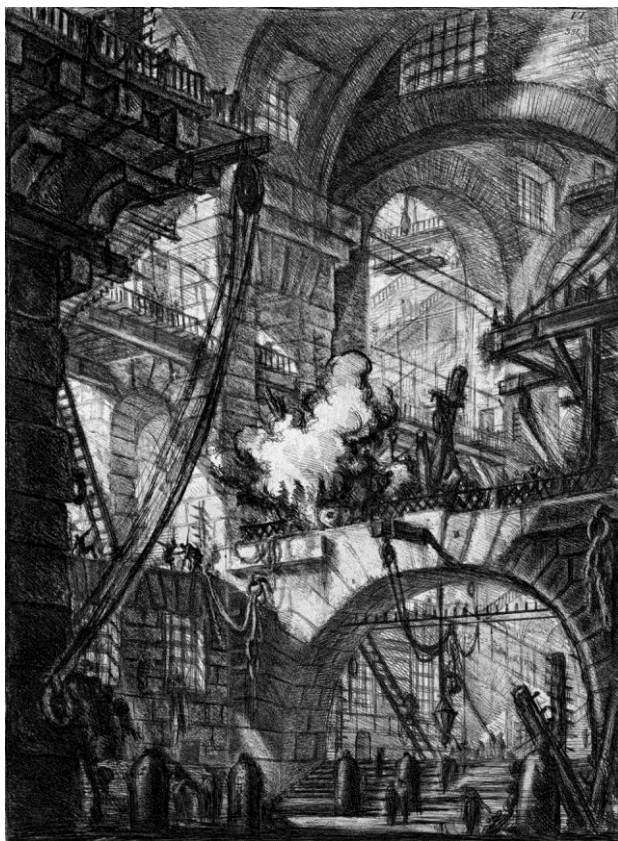
G. B. Piranesi: 7.doska zo série Imaginárne väznice: Padací most (1745)

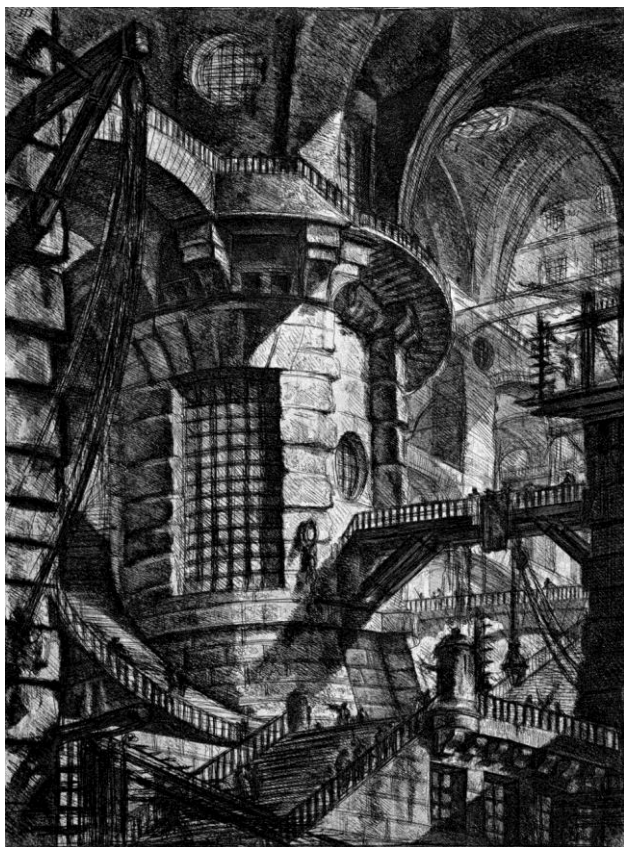
G. B. Piranesi: 8.doska zo série Imaginárne väznice: Schodisko s trofejou (1849)

G. B. Piranesi: 9.doska zo série Imaginárne väznice: Veľké koleso

G. B. Piranesi: 6.doska zo série Imaginárne väznice: Dymiaci oheň (1785)

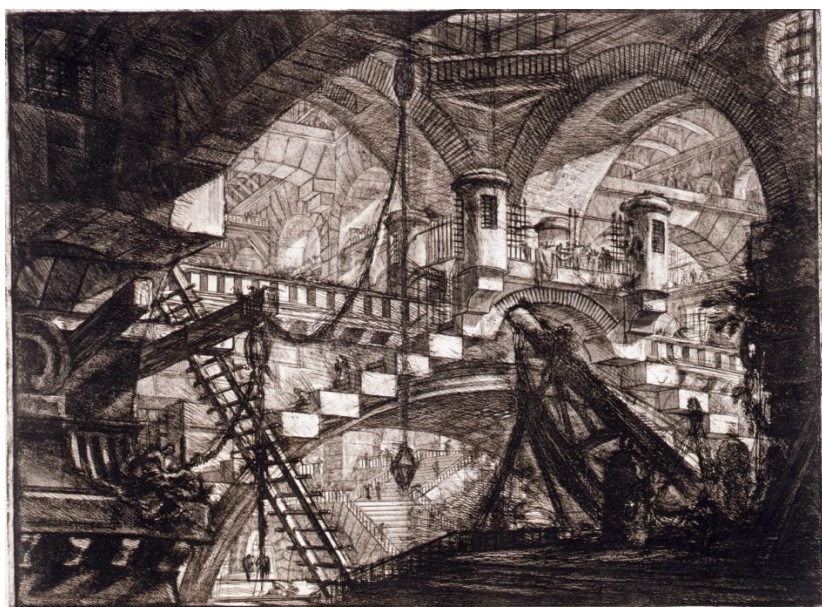
G. B. Piranesi: Doska zo série Imaginárne väznice (18.st.)

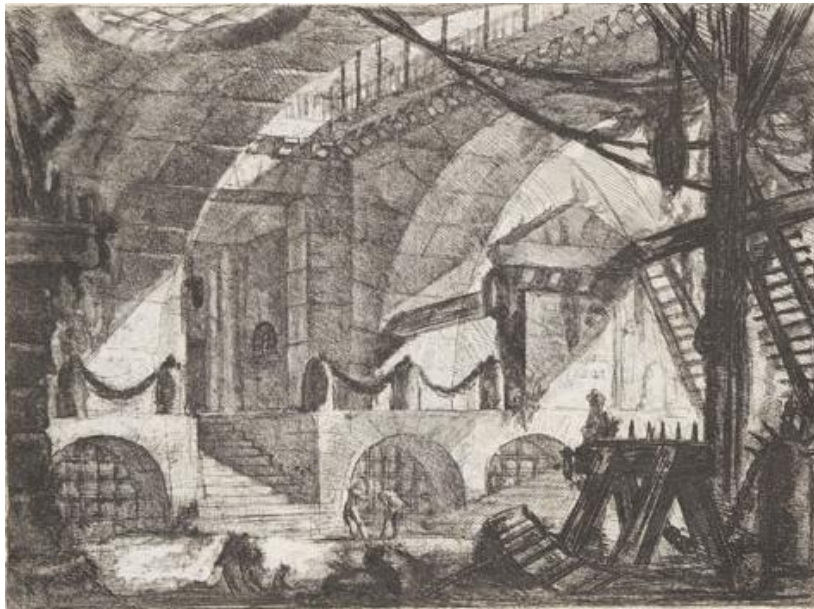
G. B. Piranesi: Doska zo série Imaginárne väznice (18.st.)

G. B. Piranesi: Doska zo série Imaginárne väznice: Basreliéf levov (18.st.)

G. B. Piranesi: 11.doska zo série Imaginárne väznice (1760)

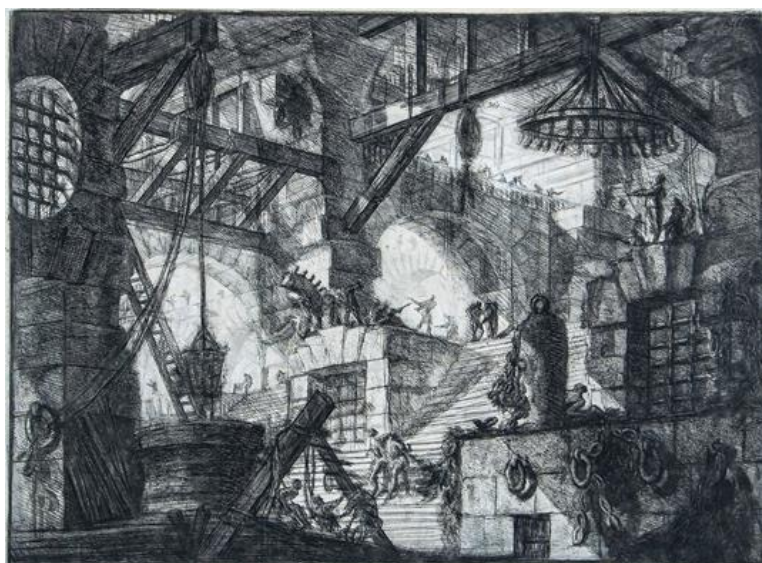
G. B. Piranesi: 12.doska zo série Imaginárne väznice: Stojan na rezanie dreva (1749)

G. B. Piranesi: 14.doska zo série Imaginárne väznice (1749)

G. B. Piranesi: 15.doska zo série Imaginárne väznice (1760)

G. B. Piranesi: Doska zo série Imaginárne väznice (1750)

G. B. Piranesi: 16.doska zo série Imaginárne väznice (1749)

G. B. Piranesi: Tmavé väzenie (18.st.)

G. B. Piranesi: Rímsky akvadukt (lept, 18.st.)

Pirva - maloázijská (pôvodne *chetitská*) bohyňa *koni*